

ואתחז תרגום

עיונים בתרגום אונקלוס

גיליון מס' 92

מיכאל שלום הלוי דינר

פרשת ראה

אחרי לשון הפלגה (וגם לא 'בתר' כדרכו בכ"מ), וגם את מבוא השמש תירגם עליית השמש שזה זריחת השמש ולא שקיעתה, ואף מול הגלגל תירגם לקבל משמע מול ממש ולא כרש"י שזה רחוק.

ולפי"ז אצל אלוני מורה הוא כפשוטו שההרים היו סמוכים לאלוני מורה שהוא שכם שנמצא במזרח ארץ ישראל כידוע, וכן נראה בתרגום שכתב בסטר מישרי מורה. אבל לרש"י לכאורה כוונת הפסוק **שהגלגל** היה סמוך לאלוני מורה. והתרגום אם היה סובר כרש"י בזה היה צריך לתרגם **דבסטר** כלומר שהוא [הגלגל] בצד אלוני מורה.

ובגוף המחלוקת האם ההרים היו במזרח או במערב, נחלקו בזה כבר **בגמרא** (סוטה לג:): **ובספרי**. ובביאור הפסוק דברי רש"י צ"ע מהגמרא שם, שרש"י פירש לכאורה דלא כמאן. פי"ב פכ"ו. **רק קדשיך אשר יהיו לך ונדיך**. ת"א לחוד מעשר קודשך. הוסיף 'מעשר', לבאר שמדובר במעשר בהמה ולא בכל קדשים, כי רק

פי"א פ"ל. **מול הגלגל אצל אלוני מורה**. כתב **רש"י** רחוק מן הגלגל, ועי' **שפתי חכמים** שהטעם שלא פירש רש"י מול נגד ונוכח כמו בכל מקום, כי זה לא היה קרוב לגלגל, וכן משמע בפסוק מזה שלא כתוב אצל הגלגל ואלוני מורה מוכח שמול הוא למרחוק.

עוד כתב רש"י ע"פ דרכו ש'אחרי' הוא מלשון הפלגה, שהרבה אחרי הירדן שם היו הר גריזים והר עיבל. ו'דרך מבוא השמש' כתב רש"י לשיטתו שהוא במערב לצד שקיעת השמש ולכן א"א לומר אחרי דרך מבוא השמש בדיבור אחד, אלא יש פסיק לאחר אחרי, כמבואר בטעמים. נמצא ברש"י ג' חידושים שלא כפשוטו של מקרא, א' 'אחרי' הכוונה רחוק מעבר הירדן, ב' 'דרך מבוא השמש' היינו מערב, ג' 'מול' הגלגל הוא רחוק מן הגלגל. **ובמפרשי רש"י** הקשו ע"ז. אולם אונקלוס תירגם אחורי אורח מעלני שמשא וכו' לקביל גלגלא בסטר מישרי מורה, הנה מלשוננו אחורי אורח מעלני שמשא משמע שזה היה מאחורי מקום שעולה השמש, והיינו סמוך למזרח הארץ מעט אחרי הירדן, שלא תירגם

מעשר בהמה נקרא 'קדשך' כיון שכולו נאכל לבעלים. וכן תירגם עה"פ ואיש את קדשיו לו יהיו (במדבר ה י), וכן **בתרגום יונתן** פירש שהפסוק הולך על מעשר. וכן הוא **בספרי** לגירסת הגר"א. ועי' מש"כ בהרחבה בבמדבר שם. **ובגמ'** (נזיר כה.) איתא שהפסוק הולך על וולד קדשים ותמורתם, שמצוות עשה להביאם לבית הבחירה להקריבם כדינם, עולה ושלמים להקרבה וחטאת ואשם לא יקרבו.

פי"ג פ"ד. **לא תשמע אל דברי הנביא ההוא.** ת"א לא תקבל לפתגמי נביא. כתב **הרמב"ם** (ספר המצות ל"ת כ"ח) שיש לאו שאסור לשמוע לנביא שמתנבא בשם ע"ז. וכתב שם **הרמב"ן** בהשגות שאין האיסור בשמיעה גרידא אלא בקבלת הדברים ועשייתן וכמו שתירגם אונקלוס לא תקבל.

שם. **והיתה תל עולם.** ת"א ותהי תל חריב לעלם. כתב **הגר"י פערלא** (על הרס"ג ל"ת ע"ו) שהתרגום סובר **כרבי יוסי הגלילי** (סנהדרין קיא:) שער הנדחת אסור לעשות שם אפי' גינות ופרדסים דאילו לרבי עקיבא שדוקא בתים אין

בונים שם אבל עושים שם גינות ופרדסים, א"כ אי"ז תל חרוב.

פי"ד פ"ד. **זאת הבהמה וגו' שור שה כשבים ושה עזים איל צבי ויחמור וגו'.** ת"א תורין אמרין דרחלין וגדין דעזין אילא וטביא ויחמורא ויעלא ורימא ותרבלא ודיצא. צ"ע מדוע התרגום תירגם את הבהמות בלשון רבים ואת החיות בלשון יחיד.

פט"ו פ"ב. **לא יגש את רעהו.** ת"א לא יתבע מן חבריה. אונקלוס שינה מהמשמעות הפשוטה שלא לתבוע 'את' חבריו ותירגם לא לתבוע 'מן' חברו וצ"ת. ואפשר שלא בכדי כתב כן, כי סובר שהאיסור לא ליגוש את הישראל הוא לא לתבוע 'אותו' שישלם, אלא האיסור הוא לתבוע 'ממנו' לשלם. כלומר שהאיסור הוא רק לקחת ממנו כסף אבל אם תובע אותו והלוה לא ישלם לא יעבור המלוה על הלאו. ועי' **דרך אמונה** (פ"ט משמיטה ויובד סק"ד). ואמנם אם תובע אותו מבטל עשה של 'שמוט כל בעל משה ידו' אבל אינו עובר על הלאו של לא יגוש.

לע"נ מרת תרצה בת ר' אליהו הכהן ע"ה
ולע"נ מרת רינה ע"ה בת ר' שמעון יהודה שיבדלחט"א

להערות, הוספות ותרומות, ולקבלת הגיליון במייל ניתן לפנות בכתובת
vt0533180131@gmail.com